

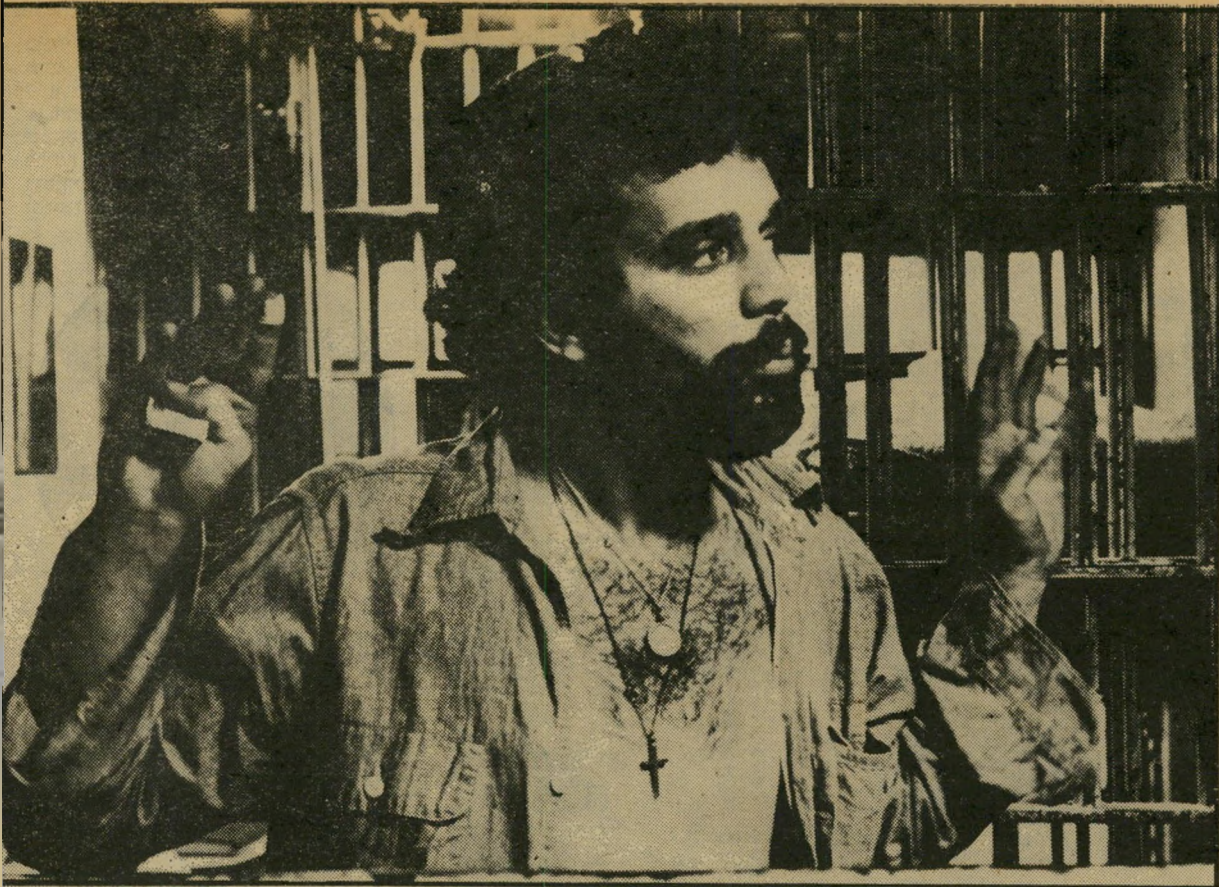
לפוצץ את הכל

כאשר ביקר רוברט יאנג לפני כשנתיים בישראל ועשה סרט תיעודי על ירושלים, לא השגיח בו איש. אילו חזר היום, יתכן שהיחס אליו היה שונה. כי אם עד אז נודע יאנג בעיקר כבמאי סרטי-תעודה, הרי בשנתיים האחרונות כבש לעצמו מקום של כבוד גם בין עושי הסרטים העלילתיים, בזכות שני סרטים. הראשון שבהם, אלאמבר ריסטה (כינוי למכסיקאים הגוברים את הגבול הצפוני, לארצות-הברית), יצא אל השווקים דווקא אחרי השני, עיניים קצרות (אשר ייקרא בארץ, לכשיופק, מחוץ ל-תחום).

שכר שד רעב. אלאמבריסטה הוא סרט צנוע, שהופק בעזרת מילגה שקיבל יאנג מקרן גוגנהיים. הוא בילה חודשים ארוכים במחיצתם של מכסיקאים העובדים ללא רשיון וללא אשרת-עבודה במדינות דרום ארצות-הברית, ולאחר מכן ירד עם צוות קטן לצלם את סיפורו, שניראה כסרט תעודי יותר מאשר כסיפור כתוב.

גיבורו של יאנג, צעיר מכסיקאי בשם רוברטו, עוזב את אדמות אבותיו ויוצא לחפש מזל מעבר לגבול, למרות שהוא יודע כי שם יאלץ לקבל בברכה כל סנט שיורק לעברו, ולהשלים עם רדיפות המישטרה. הוא מוכן לכל, משום שאפילו שכר-רעב ותנאים תת-אנושיים בארצות-הברית, הם יותר מכפי שמשגת ידו במכ"סיקו עצמה.

ואכן, הסרט אינו פוסח על אף אחד מן

מחזאי מיגואל פינרו ב"מחויץ לתחום" יצורים בודדים

וגאס, שאותו יביים עבור חברת יוניברסל. אבל מי שמצפה לראות בסרט של יאנג את אורות הניאון, את מופעי הבידור ואת שולחנות הרולטה, עשוי להיות מופתע אם וכאשר ייצא הסרט לאור.

כוכבים

הבמאי והשחקנית

במשך שנים אמרו על ג'רלדין צ'פלין שהיא חיה בחסדי אחרים. תחילה, בכל פעם שקיבלה תפקיד בסרט כלשהו, רמזו שאילולא שם מישפחתה, לא היתה זוכה בו. "למען האמת", היא מודה היום, "הייתי איומה למדי באותם הימים". ואין ספק שכאשר נבחרה להיות טוניה בוקטור דיואג, זעמו כוכבניות רבות על המפונקת שגוזלת את פרנסתן.

לגבי ג'רלדין היה דוקטור דיואגו ברכה כפולה. ראשית, זה היה התפקיד הרציני הראשון שלה על המסך, שפתח בפניה שערים לקראת תפקידים נוספים. שנית, הסרט צולם בספרד, שם הכירה במיקרה במאי בשם קארלוס סאורה, שחיפש באותו הזמן שחקנית ראשית לסרטו הבא. ג'רלדין מצאה חן בעיניו. היא נשארה במרדכי כדי להופיע בפפרמינט פראפה. אחר-כך שבה

שראו את הסרט היה גם המחזאי איש' העולם-התחתון מיגואל פינרו, שמחזהו ע"י ניים קצרות (כינוי הניתן בכלא לאונסר' קטינים) היה לסנסציה בניו-יורק. פינרו ראה כמה דקות מסרטו של יאנג והכריז שזה האיש המתאים ביותר כדי להביא את מחזהו אל הבד. היכולת של יאנג לעשות סרטי-תעודה שנראים כאילו הם עלילתיים, ולהקנות לעלילות תחושה של תעודה, כבשו את פינרו. שיתוף הפעולה ביניהם הניב את הסרט שהסעיר את פסטיבל ניו-יורק הסנובי בשנה שעברה. אילו חדר יאנג לכלא אמיתי (הוא צילם בכלא שפונה למענו), עם אסירים אמיתיים, קשה להניח שיכול היה להשיג תחושה אמיתית יותר. מרבית שחקניו הם אלמונים, או כאלה שאינם מזהים כשחקנים, כמו פינרו עצמו, שמגלם נרקומן המעורר על עצמו את זעם חבריו, או המלחין קרטיס מייפילד, שבאחת הסצנות המרגשות ביותר בסרט מארגן שירה-בציבור מיוחדת במינה.

יאנג, שעשה את שני הסרטים מחוץ למימסד ההוליוודי, עם מעט מאד כסף וללא סיוע שמות גדולים או מנגנונים משוכללים להפצה ולפירסום, הצליח להזיז אפילו את הספינקסים הבטוחים בצידקתם, המנהלים את האולפנים הגדולים. בימים אלה הם פתחו לו את הדלתות וקיבלו אותו בברכה. הוא כותב תסריט על העיר לאס-

דינדה גידין ודומינגו אמבריו ב"אלאמבריסטה"

בקר חובל לטבח

הצי. לאחר שיחרורו התכוון אמנם לפתוח בקאריירה מדעית, ולשם כך נרשם לאהר' ווארד, אבל הגיע חיש מהר אל חוג חובבי הקולנוע. כאשר יצא משם, לא היה לו עוד ספק ביעודו. לפני עשרים שנה זכה שהשבעון טיים יכנה את אחד מסרטיו התיעודיים, טודות הצוק, כאחד הטובים ביותר של השנה. ב-1960 היה הראשון שעשה סרט על התנועה לזכויות האזרח, שהיתה אז בחיתוליה. במשך שלוש שנים רצופות הוענק לו פרס טלוויזיוני על סרטיו התיעודיים, שעסקו, בין היתר, במלחמת קוריאה ובשיגרה של בית-חולים אמריקאי גדול. הרומן עם הטלוויזיה הסתיים כאשר יצא עם מצלמתו להנציח את המצב המח' פיר בפרברי העוני של סיציליה, ולחצים מיסתוריים גרמו לפסילת הסרט בטרם שידור. "חשתי שאני רוצה לפוצץ משהו", סיפר יאנג, "אבל תחת זאת יצאתי עם מצלמה לדרום, לעשות סרט שיהיה רק שלי ולא רכוש של מזמין כלשהו". התור צאה: אני רק אדם, אחד הסרטים המרשי' מים ביותר על מצבו של הכושי במדינות הדרום, סרט שהביא ליאנג שני פרסים בפסטיבל ונציה 1964.

אינסי הקטינים. במשך השנים הוד' בקה עליו התווית: במאי תיעודי. איש לא חשב שהוא רוצה לעשות משהו אחר, והוא עצמו לא טרח לרמוז על כך. עד שעשה את אלאמבריסטה, בין הראשונים

השליבים המשפילים שעוברים על רוברטו, דרך הסרטורים שמעבירים את המעוננים אל ארץ החלומות שבצפון, תמורת ממון רב, כשהם מתייחסים אל הלוקחות שלהם כאל בקר חובל לטבח; דרך איתם מע' סיקים אמריקאים שמנצלים את הבורות ואת חוסר הברירה של הפועלים האומללים ומשליכים אותם ללא פרוטה אל הרחוב. הוא מצביע על הבדידות הנוראה של דובר' ספרדית בארץ שבה הכל דוברים אנגלית; וכמה מרגעי הפיוט היפים ביותר של הסרט קשורים ביחסים שבין רוברטו למלצרית קטנה — שני יצורים בודדים, שמוצאים שמה שותפת ביניהם גם ללא מלים.

פרסים בקביעות. לכל אורך הדרך שומר יאנג על מבט-מ'הצד של איש התעודה האוהד, המתבונן בגורל בני-מינו הסרי הישע בהבנה, אך מבלי להתערב. תחילה קיבל את מצלמת הזהב בפסטיבל קאן, שם הוצג במיסגרת שבועה-ביקורת ונבחר עלידי העיתונות לסרט הראשון הטוב ביותר שבין כל הסרטים שהוצגו בפסטיבל. כמה חודשים לאחר מכן, קטף אלאמבריסטה את קונכיית הזהב בסך סבסטיאן, בפסטיבל הרגיש לבעיות אמרי'קה-הלאטינית.

אין אלה הפרסים הראשונים של יאנג (54), שהספיק להשתתף במלחמת-העולם השנייה, במשך כשנתיים, כצלם בשירות

ג'רלדין צ'פלין ודומינגו גומז ב"עיניים קשורות" בסרטו של הבועל